

Authentiek leren in een digitale omgeving

Erfgoed, educatie en gedigitaliseerde content

Bureau Erfgoed Actueel, oktober 2003

Geredigeerde versie, augustus 2004

Inhoud

Inleiding	3
Cultureel erfgoed	3
ICT in aanvulling op de tastbare bronnen	3
Voordelen van ICT bij erfgoed in het onderwijs	3
Pilots rond methodiek voor digitale erfgoededucatie	4
Hoofdstuk 1 Kader	5
Ontwikkelingen in het digitale domein	5
Erfgoedinstellingen digitaliseren niet vanuit de vraag van het onderwijs	5
De speciaal voor het onderwijs ontwikkelde websites leggen geen verband met het concrete erfgoed in de eigen omgeving	6
Doelstellingen erfgoededucatie	6
Conclusie en plan	6
Hoofdstuk 2 Uitkomsten en randvoorwaarden pilots	8
Uitkomsten	8
Randvoorwaarden	8
Nulmeting door inventariserend onderzoek	9
Tweede fase	9
De partners	10

Inleiding

Bureau Erfgoed Actueel is opgericht in 1997 als tijdelijk projectbureau van de Directie Cultureel Erfgoed (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen). Erfgoed Actueel initieert en implementeert beleid omtrent erfgoed en educatie. De activiteiten omvatten onderzoek, pilotprojecten, netwerkvorming, expertise-uitwisseling, een website met o.a. het Projectloket¹ en het blad Oud Nieuws. Na een extra verlenging van vier jaar is Erfgoed Actueel inmiddels over de helft van zijn tweede periode (2001-2005). Opdracht van Erfgoed Actueel is het gebruik van cultureel erfgoed in het onderwijs te stimuleren.

Cultureel erfgoed

Onder cultureel erfgoed verstaan we materieel erfgoed dat iets vertelt over onze beschavingsgeschiedenis. Het zijn de sporen uit het verre of nabije verleden die zichtbaar en tastbaar aanwezig zijn. Dat kunnen zijn musea, archeologische vondsten, archieven, monumenten en het landschap. In een tweede betekenis zijn dat ook de aan het materieel erfgoed verbonden gebruiken, verhalen en gewoonten. Erfgoed Actueel hanteert echter de eerste betekenis, analoog aan het ministerie van OCenW. Erfgoed Actueel stelt in het onderwijs niet zozeer de inhoud maar vooral het gebruik van cultureel erfgoed centraal. Erfgoed als gereedschapskist, die gebruikt kan worden bij onderzoekend, bron- en ervaringsgericht leren.

ICT in aanvulling op de tastbare bronnen

Al in 1999 zag Erfgoed Actueel het belang in van de digitale informatie en digitale collecties van musea, bibliotheken, archieven, monumenten en archeologische instellingen als steeds belangrijker wordende bron voor het onderwijs.² Wel werd expliciet gesteld dat het gebruik van ICT een meerwaarde moest hebben. ICT werd gezien als een aanvulling bij het werken met de tastbare bron. Hoewel het werken met tastbare bronnen de voorkeur geniet, zijn sommige bronnen zo zeldzaam en kwetsbaar dat ze het depot nooit verlaten. Door een dergelijke bron te digitaliseren kan hij toch voor educatieve doelstellingen gebruikt worden. Hiermee koos Erfgoed Actueel impliciet voor zichtbare en tastbaar aanwezige erfgoedbronnen in het onderwijs.

Voordelen van ICT bij erfgoed in het onderwijs

De huidige ontwikkelingen in het culturele digitale domein vereisen een nadere plaatsbepaling van gedigitaliseerde erfgoedcontent in het onderwijs. Er wordt veel gedigitaliseerd, alleen ontbreekt nog een aanzet tot een methodiek rond gedigitaliseerde content, erfgoed en educatie. Dat terwijl leren met gedigitaliseerde content voordelen biedt voor zowel de erfgoedinstellingen als de leerlingen en hun docenten:

- de collectie van de erfgoedinstellingen wordt beter bereikbaar door digitalisering van bronnen
- leerlingen kunnen zich oriënteren op een veel groter deel van de collectie
- het leerproces kan door ICT-verwerkingsopdrachten uitdagender zijn en meer noden tot samenwerking
- erfgoedinstellingen kunnen een flexibeler aanbod opbouwen en afstemmen op doelgroepen is makkelijker

¹ <http://www.erfgoedactueel.kennisnet.nl/>

² www.erfgoedactueel.nl

- in één les kunnen leerlingen kennis maken met bronnen uit de diverse erfgoedsectoren
- instellingen kunnen het bezoek aan de studiezaal door leerlingen terugbrengen door een deel van de collectie te digitaliseren
- content van erfgoedinstellingen vormt een betrouwbare bron voor onderzoek

Internet biedt vele kansen in de erfgoedsector, voor musea, archieven, monumentenzorg en archeologie. Niet alleen de gangbare topstukken uit de collecties, maar ook de vele waardevolle kunstwerken die nu zelden het depot verlaten kunnen worden ontsloten voor een breder publiek (waaronder leerlingen), en dat op tijdstippen en plaatsen naar keuze van dat publiek. Ook kunnen zij een nieuw beginpunt worden voor expressie. Daarnaast krijgt leren een grotere stimulans door het internet: overal en op elk tijdstip is er instructief materiaal beschikbaar. De digitale dienstverlening die in de culturele sector tot ontwikkeling komt, geeft daar een zeer interessante bijdrage aan. Alle vormen van onderwijs zijn hier partners die deze diensten benutten bij de vernieuwing van het leerproces. Vooral de vakken met een belangrijke culturele inhoud kunnen levendiger worden door gebruik van ICT.

Pilots rond methodiek voor digitale erfgoededucatie

Erfgoed Actueel acht het zijn taak de ontwikkeling en overdracht van methoden en didactiek rond gedigitaliseerde content voor het onderwijs te initiëren, zowel voor erfgoed- als voor onderwijsinstellingen. Erfgoededucatie en gedigitaliseerde content zijn namelijk nog geen vanzelfsprekende en goede combinatie. Sterker: als de ontwikkelingen die nu gaande zijn op deze manier doorgaan leidt het tot digitale verwijdering tussen twee natuurlijke partners in de erfgoededucatie: het onderwijs en de (regionale) erfgoedinstellingen.

Erfgoed Actueel wil (de aanzet tot) een methodiek initiëren waarbij gedigitaliseerde content en concreet erfgoed in de eigen omgeving op natuurlijke wijze met elkaar worden verweven en waarbij onderzoekend, bron- en ervaringsgericht leren het uitgangspunt is.

Dit stuk schept het theoretisch kader voor een aantal pilots. De instellingen die mee wensen te doen aan de pilots dienen nog zelf hun projectplan inclusief begroting op te stellen. Erfgoed Actueel zal optreden als procesbegeleider (partijen bij elkaar brengen; adviseren over middelen; expertise aanboren; verder brengen van de resultaten).

In hoofdstuk 1, 'Kader', wordt ingegaan op ontwikkelingen in het digitale domein en wordt uitgelegd waarom Erfgoed Actueel het nodig acht een methodiek te ontwikkelen op dit terrein. In hoofdstuk 2, 'Uitkomst en randvoorwaarden pilots', wordt de uitkomst en de randvoorwaarden beschreven waaraan projectplannen die in het kader van de pilots worden ingediend, moeten voldoen. De bijlage behelst een voorstel voor de projectorganisatie en een voorlopige begroting. Aan beiden kunnen geen rechten worden ontleend.

Hoofdstuk 1 Kader

Ontwikkelingen in het digitale domein

Erfgoedinstellingen en docenten maken steeds meer gebruik van digitale toepassingen om hun klanten respectievelijk het publiek en de leerling beter te bedienen. Digitale toepassingen bieden meer en sneller informatie, uitdagender informatie en altijd informatie, ongeacht de openingstijden en schooltijden. Onder digitale toepassingen wordt hier verstaan:

- doorzoeken van databases vanaf de eigen computer;
- het plaatsen van gedigitaliseerde content op het web;
- het digitaal aanbieden van lesmateriaal

Erfgoed Actueel constateert dat de ontwikkeling van een methodiek voor erfgoededucatie met en rond ICT- toepassingen echter uitblijft. Dat is jammer omdat er nu in snel tempo digitale content op het web verschijnt die in de meeste gevallen niet voldoet aan vragen en eisen die vanuit het onderwijs aan erfgoededucatieve projecten worden gesteld. Concreet: er verschijnt een vracht aan prachtig materiaal waar het onderwijs en specifiek de erfgoededucatie om allerlei redenen weinig tot niets mee kan doen. Belangrijkste oorzaken hiervoor zijn ten eerste dat erfgoedinstellingen niet digitaliseren vanuit de vraag van het onderwijs, en ten tweede dat de speciaal voor het onderwijs ontwikkelde websites geen verband leggen met het concrete erfgoed in de eigen omgeving.

Erfgoedinstellingen digitaliseren niet vanuit de vraag van het onderwijs

Een grote groep instellingen plaatst momenteel gedigitaliseerde bronnen in een database.³ Deze databases zijn gebouwd voor de interne organisatie of in het kader van een digitaliseringspilot. Soms is deze database ook via het internet te raadplegen. Digitalisering heeft daarbij vrijwel nooit plaatsgevonden met het oog op gebruik in het onderwijs. Dit heeft diverse nadelen:

- De in de database objecten voldoen vaak niet aan de technische en inhoudelijke voorwaarden om in een flexibele leeromgeving te kunnen worden ingezet. Ze zijn óf niet voorzien van context óf er is geen didactische uitleg bij óf inzoomen op details is onmogelijk, etc. De bronnen zijn kortom niet gedidactiseerd.
- Onbekend is of de metadataprofielen matchen met de zoekvraag van de leerlingen en/of de termen die in het onderwijs worden gebruikt. Een leerling kan bijvoorbeeld foto's zoeken die in de database zitten, maar de kans dat hij die foto's naar boven tovert is klein. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat sowieso (nog) niet of nauwelijks bekend is welke zoektermen leerlingen gebruiken.
- Er zijn niet specifiek bronnen gedigitaliseerd die passen bij onderwerpen die aansluiten bij kerndoelen en eindtermen van het onderwijs.
- Bij het digitaliseren van de bronnen is geen rekening gehouden met het niveau van de leerling. Instellingen weten vaak ook niet welke bronnen qua aard en niveau geschikt zijn.

Het onderwijs werkt met thema's en heeft vaker wel dan niet behoefte aan bronnen uit diverse erfgoedsectoren. Erfgoedinstellingen digitaliseren echter nauwelijks sectoroverstijgend omdat ze

³ Zie bijvoorbeeld het Joods Historisch Museum www.jhm.nl waar een deel van de database van de museale collectie ook foto's bevat van het object. Verder wordt op de site van het Drents Archief www.drentsarchief.org Het Drents Digitaal Fotoarchief (digitale foto's) gepresenteerd. Ook het gemeentearchief Rotterdam heeft een gedigitaliseerde collectie die via Internet te bekijken is <http://www.gemeentearchief.rotterdam.nl/>

vrijwel niet samenwerken ten behoeve van het onderwijs en ICT. Samenwerking tussen erfgoedinstellingen in een bepaalde regio komt wel regelmatig voor, maar de bestaande infrastructuur wordt niet of nauwelijks gebruikt voor het tot stand brengen van gemeenschappelijke digitale bronnen of voor het aanbieden van netwerkdiensten aan het onderwijs.

De speciaal voor het onderwijs ontwikkelde websites leggen geen verband met het concrete erfgoed in de eigen omgeving

Voor de grotere erfgoedinstellingen proberen het onderwijs te bereiken met applicaties voorzien van een aparte database, meestal bestemd voor specifieke groepen leerlingen (vmbo bijvoorbeeld). Voorbeeld is o.a. Het Geheugen van Nederland.⁴ Voordeel van dit soort applicaties is dat de lessen passen binnen de kerndoelen en eindtermen. Dit is een logisch gevolg van de keus voor de doelgroep onderwijs. Nadeel is echter dat niet wordt geprofiteerd van de voordelen van erfgoededucatie. Want hoewel het hier erfgoed betreft (bijvoorbeeld de spotprenten van Jordaan) staan deze bronnen ver af van de belevingswereld van de leerlingen. Zij ervaren deze eerder als een digitale innovatieve uitbreiding van hun lesmethode dan als een concrete en tastbare herinnering aan het verleden dat in de vorm van erfgoed zo concreet, tastbaar en dichtbij kan zijn. En daar draait het om bij erfgoededucatie zoals Erfgoed Actueel die nastreeft.

Doelstellingen erfgoededucatie

Erfgoededucatie wil tot stand brengen dat leerlingen:

- leren kijken naar het cultureel erfgoed in hun omgeving en zich hierover verwonderen;
- kennis en inzicht verwerven over de historische context van hun omgeving;
- respect krijgen voor het cultureel erfgoed in hun omgeving
- hun eigen denk- en leefwereld leren relativeren door confrontatie met het verleden
- leren open te staan voor andere culturen, opvattingen en overtuigingen (relatie met intercultureel onderwijs)

Verder draagt erfgoededucatie bij aan het verwerven van essentiële vaardigheden op het vlak van het verzamelen en verwerken van informatie en sluit daarmee aan bij kerndoelen en eindtermen

Het is geen toeval dat de doelstelling 'leren kijken naar het cultureel erfgoed in hun omgeving en zich hierover verwonderen' de eerste plaats inneemt. Bij erfgoededucatie wordt vrijwel altijd uitgegaan van erfgoed dat dichtbij en tastbaar is. De didactische idee is dat leerlingen die eerst kennis in hun directe omgeving *beleefd* hebben door middel van bron- en ervaringsgericht leren, eerder geneigd zijn om abstractere kennis tot zich te nemen en te incorporeren. Met abstractere kennis wordt hier bedoeld:

- de historische context van hun omgeving (dichtbij en veraf)
- het verwerven van respect voor het cultureel erfgoed in hun omgeving (dichtbij en veraf)
- leren relativeren van hun eigen denk- en leefwereld door confrontatie met het verleden
- leren open te staan voor andere culturen, opvattingen en overtuigingen (relatie met intercultureel onderwijs)

Concreet: een leerling die een lesproject rond het bijzondere en het eigene van zijn school (gebouw) heeft afgerond, zal voortaan meer geïnteresseerd zijn in onderwijs en schoolgebouwen elders en alles wat daaruit voortvloeit.

De directe beleving en affiniteit valt bij de hedendaagse digitaliseringsprojecten rond cultureel erfgoed voor het onderwijs meestal weg. Ten eerste wordt er voor het onderwijs veelal gedigitaliseerd door de grote landelijke instellingen, die vooral materiaal van nationaal belang op het web plaatsen, ten tweede wordt de link naar de eigen omgeving niet of nauwelijks gelegd. Het gevolg is dat leerlingen het nationaal erfgoed en de daarbij behorende ontwikkelingen niet regionaal kunnen vertalen (het omgekeerde: het regionale vertalen naar het nationale ook niet).

⁴ www.geheugenvannederland.nl

Conclusie en plan

Erfgoededucatie en gedigitaliseerde content wordt nog niet voldoende gecombineerd. Sterker: als de hierboven ontwikkelingen op deze manier doorgaan leidt het tot digitale verwijdering tussen twee natuurlijke partners: het onderwijs en de regionale erfgoedinstellingen. Hoewel regionale erfgoedinstellingen relatief gezien niet veel digitaliseren, zullen ze dat in de toekomst wel doen. De digitale erfgoedpleinen die binnenkort in enkele provincies van start gaan zullen daar een impuls aan geven. Als erfgoedinstellingen niet weten wat de vraag is vanuit het onderwijs cq. de erfgoededucatie zullen ze de boot missen.

Erfgoed Actueel wil daarom een methodiek ontwikkelen, waarin:

- de verworvenheden van de erfgoededucatie tot nu toe behouden blijven;
- het concrete (de eigen tastbare omgeving) en het abstracte (de gedigitaliseerde bron maar ook het erfgoed verder weg) met elkaar verbonden worden in een digitale omgeving waarin leerlingen zelfstandig opdrachten ophalen en inleveren;
- erfgoededucatie breder wordt omdat door gebruikmaking van ICT de directe link tussen de regionale context en nationale context kan worden gelegd.⁵

Om deze methodiek te ontwikkelen zullen eerst een aantal vragen beantwoord dienen te worden. Daartoe zal een aantal pilots worden opgestart. In het volgende hoofdstuk wordt aangegeven wat de uitkomsten van de pilots moeten zijn en vervolgens worden de randvoorwaarden voor de pilots aangegeven.

Erfgoed Actueel zal bij deze pilots een actieve rol op zich nemen. Alle afwegingen betreffende techniek, inhoud en didactiek worden genomen in overeenstemming met Erfgoed Actueel dat namens het Ministerie van OCenW het project begeleidt. Erfgoed Actueel heeft op grond hiervan ook zitting in de stuurgroep (zie voor de projectorganisatie en de taak van de stuurgroep verderop in dit document).

---

⁵ Op termijn door gebruik te maken van Kennisnet, waardoor niet alleen bronnen van diverse erfgoedinstellingen in een regio of van naast elkaar gelegen regio's worden verbonden maar ook met bronnen van nationaal belang. Zo ontstaat een kennisinfrastructuur rond erfgoed, voor en door het onderwijs, waarin bronnen relevante betekeniscontext hebben. Tevens ontstaat er een digitale infrastructuur vanuit de erfgoedinstellingen die gemeenschappelijke digitale bronnen aanbieden. Concreet: een leerling die een opdracht moet maken over kinderarbeid in de 19^e eeuw kan bij het Nationaal Archief terecht voor het wetje van de liberaal van Houten in 1874 en met voorbeelden uit de regio (zoals verhalen over kinderarbeid) bewijzen hoe nodig deze wet was.

Hoofdstuk 2 Uitkomsten en randvoorwaarden pilots

Uitkomsten

Algemeen: generiek model

- Een generiek model voor samenwerking tussen onderwijs en diverse erfgoedinstellingen rond educatie in de regio, waarbij zowel gebruik gemaakt wordt van gedigitaliseerde regionale bronnen als van het concrete en tastbare erfgoed in de eigen omgeving. Dit model van samenwerking moet elders eenvoudig kunnen worden uitgevoerd door invulling van de eigen regionale, betekenisvolle content. Het model wordt vormgegeven in een webomgeving die makkelijk aanpasbaar is aan andere regio's.
- Dit model is het begin van een dynamisch webdraaiboek, bedoeld als theoretische en praktische handreiking voor instellingen en scholen, die starten met deze vorm van samenwerking en erfgoededucatie. Op grond van hun eigen ervaringen kunnen zij (onderdelen van) het draaiboek in een later stadium aanvullen.
- De regionale samenwerking past binnen de deelnemende organisaties zoals die nu functioneren. Een programma financieren dat niet is gebaseerd op de bestaande organisatie maar op een uitzonderingsmodel heeft meestal geen vervolg.

Specifiek: inhoud webdraaiboek

- Stappenplan hoe de samenwerking tussen regionale erfgoedinstellingen (sectoroverschrijdend) aan de ene kant en het onderwijs aan de andere kant op gang kan worden gebracht en hoe die het best vorm kan krijgen. De inhoud van deze samenwerking wordt beschreven in zowel de vakinhoudelijke als de randvoorwaardelijke sfeer. Voorop staat dat de samenwerking is gebaseerd op de afhankelijkheid van elkaar, die is gebaseerd op een ieders expertise.
- De in de pilot opgebouwde expertise beschrijven. Deze expertise dient als uitgangspunt voor alle toekomstige partners, die deze pilot als basis nemen. Te denken valt aan o.a de volgende expertise:
  - (a) Vakdidactische expertise uitmondend in onderwijsconcepten. De link tussen het concrete erfgoed en het gedigitaliseerde wordt op een natuurlijke manier gelegd door de webomgeving;
  - (b) Metadataprofielen verlangd door het onderwijs. Dit zal de transparantie, de duurzaamheid en de relevantie van digitaliseren van cultureel erfgoed bevorderen;
  - (c) Aansturing van digitaliseringsprocessen bij erfgoedinstellingen óók voor het onderwijs;
  - (d) Het soort bronnen (aard, niveau maar ook vakinhoudelijk) dat gewenst is in diverse vormen van onderwijs;
  - (e) Welke erfgoedinstellingen in een regio -gezien hun collectie- de beste partners zijn voor het onderwijs;
  - (f) Hoe op een digitaal erfgoedplein educatieve content vorm gegeven kan worden.

Randvoorwaarden

Omdat de eigen omgeving bij erfgoededucatie een voorname plaats inneemt, ligt het vertrekpunt in die eigen omgeving. Scholen en erfgoedinstellingen (bijvoorbeeld een archief en een museum) gaan daarom een samenwerkingsverband aan. In een dergelijk samenwerkingsverband wordt uitgegaan van een thema dat past binnen kerndoelen en/of eindtermen van één of meerdere vakken.

Een samenwerkingsverband op gelijke voet is noodzakelijk omdat zowel de erfgoedinstellingen als de scholen cq. de docenten elkanders expertise nodig hebben:

- Scholen en met name de docenten hebben de expertise om bronnen te didactiseren en de regionale erfgoedinstellingen beschikken over de bronnen en kennis van de context van deze bronnen;
- Docenten kunnen aangeven welke bronnen én welke soort bronnen geschikt zijn voor het niveau van het onderwijs dat ze verzorgen (vmbo/havo/vwo);
- Docenten kennen de kerndoelen en eindtermen en (belangrijk!) weten hoe die in de praktijk te hanteren zijn (wat zijn de grenzen, wat is er mogelijk?). De erfgoedinstellingen kunnen die regionale bronnen aanleveren die daarbij passen;
- Docenten kunnen in overleg met leerlingen en de instellingen vaststellen welke metadata profielen opgesteld moeten worden.

Er wordt een thema gekozen omdat het onderwijs altijd met thema's werkt. Meer niet dan wel heeft een docent genoeg aan bronnen uit één instelling. Het abstracte beschreven in een archiefbron, wordt verduidelijkt door het gedigitaliseerde object uit het museum of de foto.

Na vaststelling van het thema is het van belang het onderwijskundig en vakinhoudelijk concept te bespreken. Dit zal in de pilots nader moeten worden uitgewerkt, maar ook hiervoor liggen de randvoorwaarden vast:

- De digitale opdrachten voor leerlingen en uitwerkingen door leerlingen moeten een meerwaarde bezitten. De uitwisseling moet een vorm krijgen die alleen mogelijk is door het gebruik maken *van* het digitale domein en het werken *in* het digitale domein (mediumspecifieke innovatie) en een innoverende presentatie (de zogenaamde crossover);
- Regionale en nationale context en content moeten kunnen worden verbonden: lokale bronnen moeten in een nationale context kunnen worden gezet met behulp van sites als www.cultuurwijs.nl en www.geheugenvannederland.nl en relevante links.
- Er moet sprake zijn van een wisselwerking tussen het concrete erfgoed in de eigen omgeving en de gedigitaliseerde content. Deze wisselwerking krijgt haar beslag in opdrachten die in het digitale domein worden verwerkt (zie bijvoorbeeld ww.teylersmuseum.nl/index.html);
- Er worden 50 bronnen uitgezocht. De keuze wordt gedocumenteerd, waarbij aard en niveau van de bron gekoppeld wordt aan de doelgroep leerlingen. Evaluatie hiervan is noodzakelijk;
- De bronnen moeten 'gangbaar' zijn, met andere woorden: ook in andere archieven en musea voorhanden zijn. Denk bijvoorbeeld aan huis- en gezinskaarten; foto's van het dagelijks leven;
- Van iedere bron wordt een metadataprofiel vastgesteld. Dit wordt geëvalueerd. Die evaluatie is van belang omdat de tendens om met één zoekmachine meerdere databases te doorzoeken door de ontwikkeling van de provinciale erfgoedpleinen alleen maar zal worden versterkt.

Nulmeting door inventariserend onderzoek

Om te voorkomen dat huidige ervaringen niet meegenomen worden, zal de voorlopig projectleider een inventariserend onderzoek verrichten naar huidige projecten waarin erfgoededucatie en ict verbonden worden. Op grond van bovenstaande randvoorwaarden wordt een aantal criteria vastgelegd waarop deze projecten onderzocht worden. Deze nulmeting zal het vertrekpunt zijn en positieve ervaringen worden meegenomen.

Tweede fase

Bovenstaande uitkomsten worden - volgens dezelfde voorwaarden - verder ontwikkeld in een extra, tweede fase van het project. In deze tweede fase zullen zowel één nieuwe school in beide 'oude' regio's (dus 2 scholen) zich aansluiten als één nieuwe regio (2 scholen en 3 erfgoedinstellingen).

De partners

De partners (erfgoedinstellingen en scholen) leggen zich contractueel vast, zij doen dit al bij de indiening van het plan in januari 2004.

Voor fase 1 geldt:

- de deelnemende scholen in fase 1 wijzen 2 docenten aan en roosteren hen 1 middag per week vrij voor deelname aan het project. Zij stellen zich tevens garant voor vervanging bij langdurige afwezigheid van één van de docenten. De docenten krijgen 2 taakuren van 60 minuten. Van deze 4 uur moet de school 1 uur zelf betalen.
- De deelnemende scholen in fase 1 leggen zich vast om in jaar 2 (fase 2) per docent 1 taakuur van 60 minuten te besteden. Hiervan wordt een half uur vergoed.
- De deelnemende scholen leggen zich vast om gedurende 3 jaar na afloop van het project het project uit te voeren, zij kunnen hierbij rekenen op steun van de erfgoedinstellingen en de instelling die de projectleider in de regio levert.
- De deelnemende erfgoedinstellingen wijzen 1 medewerker aan voor alle voorkomende werkzaamheden aan en stellen deze persoon ook in de gelegenheid de bijeenkomsten te bezoeken. Zij roosteren hem daartoe 3 uur per week in voor het project. Hiervan moeten ze 1 uur zelf betalen. Bij langdurige afwezigheid zorgen ze voor vervanging.
- De deelnemende erfgoedinstellingen verplichten zich in fase 2 het concept verder uit te werken. Zij roosteren daartoe 1 uur per week een medewerker in en stellen hem in staat de bijeenkomsten te bezoeken. Hiervan wordt 0,30 vergoed. Bij langdurige afwezigheid zorgen ze voor vervanging.
- Zowel de oude als de nieuwe scholen behulpzaam te zijn gedurende 3 jaar na afloop van het hele project.
- Zowel de erfgoedinstellingen als de scholen verlichten zich het de matchingskosten te betalen.
- De instelling die de regionale projectleider levert, stelt zich garant gedurende drie jaar na afloop van het hele project ondersteuning te bieden in de breedst mogelijke zin van het woord.

Voor fase 2 geldt:

- Voor de deelnemende scholen uit de oude regio's: zie hierboven.
- Voor de nieuwe regio geldt voor de scholen: zij wijzen 2 docenten aan en roosteren hen 1 middag per week vrij voor deelname aan het project. Zij stellen zich tevens garant voor vervanging bij langdurige afwezigheid van één van de docenten. De docenten krijgen samen 3 taakuren van 60 minuten per persoon. Twee van deze uren worden vergoed. Zij stellen zich tevens garant voor vervanging bij langdurige afwezigheid van één van de docenten.
- De nieuwe scholen in fase 2 leggen zich vast om gedurende 3 jaar na afloop van het project het project uit te voeren, zij kunnen hierbij rekenen op steun van de erfgoedinstellingen en de instelling die de projectleider in de regio levert.
- Voor de deelnemende erfgoedinstellingen uit de oude regio's: zie hierboven.

- De deelnemende erfgoedinstellingen uit de nieuwe regio wijzen 1 medewerker aan voor alle voorkomende werkzaamheden aan en stellen deze persoon ook in de gelegenheid de bijeenkomsten te bezoeken. Zij roosteren hem daartoe 2 uur per week in voor het project. Eén van deze uren wordt vergoed. Bij langdurige afwezigheid zorgen ze voor vervanging.
- De deelnemende erfgoedinstellingen verplichten zich de oude en de nieuwe scholen behulpzaam te zijn gedurende 3 jaar na afloop van het hele project.
- De instelling die de regionale projectleider levert, stelt zich garant gedurende drie jaar na afloop van het project ondersteuning te bieden in de breedst mogelijke zin van het woord.
- Zowel de erfgoedinstellingen als de scholen verplichten zich het de matchingskosten te betalen.